

Høyringsnotat om digitalisering av gravferdsmeldinga og andre endringar i gravplassloven og gravplassforskriften

Høyringsfrist 1. oktober 2022

Innhald

1. Innleiing.....	3
2. Bakgrunn: Digitalisering av livshendinga dødsfall og arv	4
2.1. Digital gravferdsmelding	4
2.2. Kort om opplysningar det kan bli aktuelt å bruke i digital gravferdsmelding	5
2.3. Kort om nordisk rett.....	6
3. Innleiande rettslege vurderingar	7
3.1. Lovreglar eller forskriftsheimlar?.....	7
3.2. Elektronisk signatur på erklæring etter gravplassloven § 9 første ledd	7
3.3. Opplysningar frå digital gravferdsmelding til statistikkformål.....	7
3.4. Automatiserte avgjerder	8
3.5. Personvernkonsekvensar av forslaga.....	8
3.6. Digital kommunikasjon med innbyggjarane	8
4. Oppgåveplassering. Heimel til å behandle personopplysningar	9
4.1. Gjeldande rett.....	9
4.2. Departementets vurdering	9
4.3. Departementets forslag	11
4.4. Økonomiske og administrative konsekvensar.....	11
5. Utvida tilgang til teiepliktige opplysningar i Folkeregisteret	11
5.1. Gjeldande rett.....	11
5.2. Departementets vurdering	13
5.3. Departementets forslag	15
5.4. Økonomiske og administrative konsekvensar.....	15
6. Unntak frå teieplikt for deling av data.....	16
6.1. Bakgrunn.....	16
6.2. Gjeldande rett.....	17
6.3. Departementets vurderingar	17

6.4.	Departementets forslag	18
6.5.	Økonomiske og administrative konsekvensar	18
7.	Definisjon av kven som er «sambuar» etter gravplassloven	19
7.1.	Gjeldande rett	19
7.2.	Bakgrunn	19
7.3.	Departementets vurdering	21
7.4.	Departementets forslag	22
7.5.	Økonomiske og administrative konsekvensar	22
8.	Oppheve kravet om melding til politiet før kremering?	22
8.1.	Bakgrunn	22
8.2.	Gjeldande rett	22
8.3.	Departementets vurdering	23
8.4.	Departementets forslag	24
8.5.	Økonomiske og administrative konsekvensar	24
9.	Kommunens rolle ved vesentleg endring av gravplass	25
9.1.	Gjeldande rett	25
9.2.	Departementets vurdering	25
9.3.	Departementets forslag	26
9.4.	Økonomiske og administrative konsekvensar	26
10.	Kven som fremjar budsjettforslag	26
10.1.	Gjeldande rett	26
10.2.	Departementets vurdering	26
10.3.	Departementets forslag	26
10.4.	Økonomiske og administrative konsekvensar	27
11.	Fristen for å gjennomføre kremering	27
11.1.	Gjeldande rett	27
11.2.	Departementets vurdering	27
11.3.	Departementets forslag	28
11.4.	Økonomiske og administrative konsekvensar	28
12.	Gravminne når lekam er donert til undervisning og forskning	28
12.1.	Gjeldande rett	28
12.2.	Departementets vurdering	28
12.3.	Departementets forslag	28
12.4.	Økonomiske og administrative konsekvensar	29

1. Innleiing

Den teknologiske utviklinga gir grunn til å vurdere nye og digitaliserte løysingar også på området gravferd. [Brukarkartleggingar](#) viser at etterlatne opplever prosessane rundt dødsfall som krevjande og uoversiktlege – også fordi dei etterlatne er i ein svært sårbar situasjon.

Barne- og familiedepartementet sender på høyring forslag til endringar i gravplassloven og gravplassforskriften som skal leggje til rette for effektive og brukarvennlege digitale prosessar og tenester for gjennomføring av gravferd. Lovendringane skal blant anna leggje det rettslege grunnlaget for ei *digital gravferdsmelding* og gi rettsleg grunnlag for behandling av personopplysningar og deling av data.

Som ledd i oppfølginga av [digitaliseringsstrategien](#) er det er sett i gang arbeid med å utvikle samanhengande og heilskaplege offentlege tenester innanfor sju utvalde livshendingar. Innbyggjarar, næringsdrivande og frivillig sektor skal oppleve samanheng i tenestetilbodet uavhengig av kva sektor eller kva forvaltningsnivå som står bak. [Dødsfall og arv](#) er ei av desse sju livshendingane. *Digital gravferdsmelding* er eitt av to prosjekt knytte til livshendinga dødsfall og arv. Det andre er *oppgjer etter dødsfall*, som blant anna skal hjelpe innbyggjarane ved arveoppgjer.

Ein digitaliseringsprosess som denne utløyser og avdekkjer behov for regelendringar. Del 1 av høyringsnotatet (punkt 2 til 8) har samanheng med *digital gravferdsmelding*, medan del 2 (punkt 9 til 12) inneheld andre regelendringar.

Høyringa er open, og alle kan sende innspel. Vi ber mottakarane av høyringsbrevet vurdere å sende høyringsnotatet vidare til underliggjande organ og andre som ikkje står på høyringslista. Vi ber om at høyringssvar blir leverte digitalt på [nettsidene](#) våre. Høyringssvar er som hovudregel offentlege og vil bli publiserte. Høyringsfristen er 1. oktober 2022.

Del 1: Digital gravferdsmelding

2. Bakgrunn: Digitalisering av livshendinga dødsfall og arv

2.1. Digital gravferdsmelding

Den nettbaserte tenesta *Digital gravferdsmelding* skal handtere prosessane knytta til ei gravferd som er regulerte i gravplasslovgivinga. Med *Digital gravferdsmelding* treng ein ikkje lenger å fylle ut [kravskjemaet](#) på papir («begjæringsskjemaet»). Ein tek sikte på brukartesting av nokre delar av *digital gravferdsmelding* i 2022 og ei mogleg utrulling av første versjon i andre halvår 2023.

Statsforvaltaren i Vestfold og Telemark (SFVT) har fått ansvar i utviklings- og driftsfasen og er såkalla tenesteeigar. Utviklinga skjer i samarbeid med Digitaliseringsdirektoratet. Statsforvaltaren i Vestfold og Telemark vil òg vere behandlingsansvarleg etter personvernforordninga for behandlinga av personopplysningar i den digitale løysinga.

Digital gravferdsmelding vil gjere det enklare å gjere val knytte til gravferda, både for seg sjølv og som ansvarleg for gravferda til ein avliden. Brukaren skal vere i sentrum. Det skal vere lett å skilje mellom dei ulike rollene etterlatne kan ha: å vere ansvarleg for gravferda, å vere ansvarleg for grava og å vere arving. Tenesta skal opplevast som heilskapleg, og innbyggjaren skal sleppe å leggje inn data som alt ligg i andre offentlege system (berre éin gong-prinsippet). Personopplysningar vil bli skjerma. All tekst i *digital gravferdsmelding* skal ha eit enkelt og klart språk. Tenesta skal vere livssynsuavhengig og møte brukarane med respekt og i verdige former. Etterlatne vil lett sjå kvar i prosessen dei er: kva dei kan vente med, kva dei må gjere no, og kva som er blitt gjort så langt. *Digital gravferdsmelding* skal gi gode «hugselappar» i ein sorgprosess. Digitalisering skal ikkje erstatte den menneskelege kontakten i møte med døden. Prosjektet vil ta omsyn til at ikkje alle ønskjer eller kan ta i bruk digitale løysingar, og departementet tek derfor sikte på å oppdatere det papirbaserte kravskjemaet òg. Lovendringane omtalt i del ein av høyringsnotatet gjer *digital gravferdsmelding* mogleg, og kjem i tillegg til dei gjeldande reglane.

Digital gravferdsmelding er tenkt å fungere slik at den som startar tenesta, først kjem til ei open nettløysing, som er ei interaktiv rettleiings- og avklaringsteneste. Her vil ein finne informasjon tilpassa situasjonen til dei etterlatne, blant anna om vala som må gjerast, og om frist for gravlegging. Etter at ein har logga seg inn på Altinn og gitt opplysning om namn og fødselsdato til den avlidne, vil relasjonen mellom den avlidne og den innlogga komme fram. Mange av opplysningane som det i dag blir spurt etter i kravskjemaet («begjæringsskjemaet»), vil no vere førehandsutfylte frå Folkeregisteret. Etter at gravferdsansvaret er avklart, vil den som sørgjer for gravferda, kunne gjere dei nødvendige vala for sjølve gravferda. Etter at kravskjemaet er sendt inn, vil den vidare kontakten mellom dei etterlatne og gravplastyresmakta der gravferda skal skje, gå føre seg utanom første versjon av *digital gravferdsmelding*. Dialogen med seremonileverandøren (f.eks. eit trus- og livssynssamfunn) vil ikkje vere del av den første versjonen. Første versjon vil primært vere ein brukarvennleg og forenkla digital versjon av dagens kravskjema.

Det er eit mål at regelverksendringane som blir føreslåtte, ikkje er til hinder for kontinuerleg forbetring og vidareutvikling av samanhengande tenester med ei brukarsentrert tilnærming. Dette inneber at regelverket blir utforma slik at det sikrar dei kjende brukarbehova, men også gir rom for at nye brukarbehov kan realiserast utan hinder av regelverket.

2.2. Kort om opplysningar det kan bli aktuelt å bruke i digital gravferdsmelding

Digital gravferdsmelding vil behandle, dele og lagre opplysningar knytte til dei rollene personar vil kunne ha i samband med gravferda. Siktemålet med forslaga til lovendringar er å gi heimel for dette. Nærmare vurderingar av behov og personvernkonsekvensar vil måtte gjerast undervegs i utviklinga av tenesta.

Opplysningar om den ansvarlege for gravferda

Dersom ikkje ansvaret for gravferda er avklart ved erklæring før dødsfallet, vil avklaringa kunne skje digitalt i tenesta ved hjelp av ein logisk struktur og med relasjonsopplysningar frå Folkeregisteret. Slike opplysningar om fleire etterlatne, og informasjon om ei eventuell usemje om ansvaret, vil då bli delte. Dei som får sjå opplysningane, vil måtte vere innlogga i Altinn.

Opplysningar om den avlidne

Opplysningar om personidentifikasjonen, bustaden, sivilstanden og dødsdatoen til den avlidne vil automatisk bli henta inn frå Folkeregisteret. Bustaden avklarar den ansvarlege lokale gravplasstyresmakta.

Den som er ansvarleg for gravferda, vil måtte fylle ut fleire opplysningar. Dette vil vere opplysningar som dei fleste etterlatne venteleg vil kunne gi.

For at gravplasstyresmaktene og krematoria skal kunne gjere lovpålagde oppgåver, må det i tillegg hentast data som det ikkje er så opplagt at etterlatne kjenner til. Det kan vere opplysningar om smitte, om den avlidne har hjartestimulator og opplysning om når liket er frigitt etter obduksjon. Desse opplysningane kan hentast frå helsevesenet dersom det er heimel for dette. Også andre opplysningar vil det kunne bli behov for å dele i første eller seinare versjonar av *digital gravferdsmelding*:

- Opplysningar om kvar liket til kvar tid er plassert, er relevant for fleire aktørar undervegs i gravferda.
- Det vil kunne bli aktuelt å dele nødvendig informasjon om liket mellom blant anna politiet, krematoriet og gravplasstyresmakta og den ansvarlege for gravferda.
- For å kunne utføre oppgåver etter lova er det også behov for å dele nokre opplysningar knytte til religionen eller livssynet til den avlidne, for eksempel opplysningar om tid og stad for seremonien eller opplysning om handlingar ved kremasjon som normalt har samheng med tru eller livssyn.
- Opplysningar om eventuelle festeavtalar den avlidne har for andre graver enn den han eller ho skal gravleggjast i.

Opplysningar om eller frå dødsbuet

Digital gravferdsmelding vil trenge kontaktopplysningar om dødsbuet frå tenesta *oppgjer etter dødsfall*. Avklaringar som blir gjorde i den eine tenesta, og som kan vere relevante for den andre, må òg kunne delast, for eksempel avklaring av sambuarforhold. Dødsbuet vil kunne gi melding i *digital gravferdsmelding* om kven festeavtalane til den avlidne skal overførast til.

Opplysningar om den ansvarlege for grava

Identifikasjons- og kontaktopplysningar om den som er eller skal vere ansvarleg for grava, vil bli delte i tenesta og kan inngå i ein avtale med gravplasstyresmakta. Ein avtale om grava vil det kunne bli aktuelt å endre og oppdatere mellom partane i *digital gravferdsmelding* så lenge grava finst.

Opplysningar om innbyggjarar før død

Det er eit mål at innbyggjarane før sin død skal kunne gi til kjenne ønske for si eiga gravferd i *digital gravferdsmelding*, blant anna om gravferdsformene kistegravlegging, urnegrav (dvs. kremasjon) eller oskespreiing. Gravplasslova § 9 første ledd gir heimel til skriftlege erklæringar om dette, men utan heimel for styresmaktene til å lagre eller dele opplysningar om denne fastsetjinga, sjå punkt 3.2 nedanfor.¹ Opplysningar og data som kan vere aktuelle å lagre i tenesta før ein persons død, er

- identifikasjonsopplysningar både om den personen som fastset at ein bestemt person skal sørge for gravferda, og om den personen som blir utpeikt
- opplysningar om søknad og vedtak knytte til ønske om oskespreiing
- opplysningar om andre ønske i samband med gravferda (fritekstfelt)

2.3. Kort om nordisk rett

I Sverige har fleire offentlege styresmakter samarbeidd om Etterlevandeguiden, sjå <https://www.efterlevandeguiden.se/>. Etterlatneguiden skal hjelpe etterlatne og støtte personar, slektningar, venner og andre. Nettstaden er uavhengig og inneheld det viktigaste ein treng å vite når ein nærstående dør, både spørsmål om gravferd, seremoniar, dødsbuskifte og sorgarbeid.

I Danmark finn innbyggjarane informasjon om gravferd på borger.dk, der det også finst innbyggjarretta informasjon om eit breitt spekter av andre livssituasjonar og tema. Borger.dk har nettbaserte tenester for krav om kistegravferd eller kremasjon og for oskespreiing.² Det finst også papir- og fullmaktsbaserte alternativ for dei som ikkje er digitale eller ikkje ønskjer å logge seg inn. Borger.dk gir rettleiing og vidare tilvisingar om ei rekkje spørsmål, som

¹ Vi skriv her gravplasssloven og gravplassforskriften i ein nynorsktekst fordi det er offisiell korttittel. Dette er i samsvar tilrådinga i heftet [Lovteknikk](#) frå Justis- og beredskapsdepartementet side 58.

² Det nettbaserte kravet om kistegravlegging eller kremasjon har eit rettsleg grunnlag i § 5 a i [bekendtgjørelse av lov om begravelse og ligbrænding](#).

oskespreiing, deling av oske, betaling for gravstad, urnenedsetjing på privat grunn, stad for grava og visse trygdeordningar for etterlatne.

3. Innleiande rettslege vurderingar

3.1. Lovreglar eller forskriftsheimlar?

Stortinget har vedteke forslaga i [Prop. 69 L \(2021–2022\)](#) frå Kommunal- og distriktsdepartementet om forskriftsheimlar for digitalt skifte av dødsbu. Fordi forskrifter er lettare å endre, gir dette fleksibilitet under utviklinga og vidareutviklinga av tenesta. I forslaga i dette høyringsnotatet har departementet utforma lovreglar som gir ei materiell regulering i tillegg til enkelte forskriftsheimlar. Departementet har vidare utforma reglar som er relativt vide for å fange opp mogleg vidareutvikling av tenesta *digital gravferdsmelding*. Vi ber høyringsinstansane gjere greie for sitt syn på dette retts tekniske valet.

3.2. Elektronisk signatur på erklæring etter gravplassloven § 9 første ledd

Gravplassloven § 9 første ledd lyder: «Den som har fylt 18 år, kan i skriftlig erklæring fastsette hvem som skal ha rett til å sørge for gravferd. Erklæringa skal være underskrevet og datert.» Erklæringa er ein-sidig. Det vil seie at det ikkje er nødvendig med stadfesting frå den som blir utpekt til å sørge for gravferda. Den som blir peikt ut til å sørge for gravferda, har ikkje plikt til å ta på seg oppgåva. Nærmare informasjon om erklæringa etter gravplassloven § 9 første ledd finn ein i [Gravplassrettleiaren](#).

Det blir lagt opp til at den som blir peikt ut, vil få informasjon om kva utpeikinga inneber via *digital gravferdsmelding*. Den som gir erklæringa, vil få informasjon om at den som blir peikt ut, ikkje har plikt til å sørge for gravferda.

Dei formelle krava lova stiller, er at erklæringa nemner ein særskild person, er datert og har underskrift. Det blir ikkje stilt krav om vitne eller liknande. Departementet tolkar lova slik at elektronisk signatur på Altinn vil oppfylle formkrava, for eksempel via ID-porten/BankID.

3.3. Opplysningar frå digital gravferdsmelding til statistikkformål

Gravplassloven § 23 femte ledd gir departementet heimel til å krevje opplysningar av styresmakter som har oppgåver etter lova. Formålet vil normalt vere å utarbeide statistikk. Statsforvaltaren er ikkje nemnd i føresegna, men departementet har som oppdragsgivar ei styringslinje til statsforvaltarane gjennom Kommunal- og distriktsdepartementets hovudinstruks og tildelingsbrev. Dette gir rettsleg grunnlag til å krevje opplysningar og eventuelt også grunnlag for å gi statsforvaltaren i oppdrag å samanstille data. Det er opp til Statistisk sentralbyrå om dataa kan publiserast som offentleg statistikk.

Personopplysningslova § 8 har reglar om behandling av personopplysningar til statistiske formål og til vitenskapleg forskning. Denne føresegna viser til krava om såkalla nødvendige garantiar i personvernforordninga art. 89. Departementet ser at data frå *digital gravferdsmelding* vil kunne seie noko vesentleg om utviklinga på gravplasssektoren.

Kunnskapsoppbygging er eit ledd i departementets sektoransvar, sjå [Kunnskapsdepartementets rettleiar om forskingsansvar](#) og omtalen i [NOU 2014: 2 punkt 10.1](#). Det vil berre vere tale om publisering av aggregerte data, det vil seie tal som ikkje kan seie noko om enkeltpersonar (verken avlidne eller etterlatne). Departementet legg til grunn at det interne arbeidet hos statsforvaltaren med data til statistikkformål vil oppfylle krava i pvf art. 89. Bruk av data til vitenskapleg forskning vil også måtte oppfylle krava i pvf art. 89.

3.4. Automatiserte avgjerder

Dette høyringsnotatet dreier seg om *digital gravferdsmelding* med vekt på å erstatte dagens papirbaserte prosess og gjere nye tenester moglege. Etter gravplassloven og gravplassforskriften har lokal gravplasstyresmakt mynde til å gjere ei rekkje vedtak, for eksempel godkjenne gravminne, forlenge fristar, fråvike krav og avgjere kven som skal tre inn i festekontraktane til den avlidne. Enkelte avgjerder kan vere ramma inn av reglar i lokale vedtekter. Statsforvaltarane har blant anna mynde til å gi løyve til oskespreiing. Potensialet for automatisering av avgjerder etter lova og forskrifta må eventuelt greiast ut nærmare.

3.5. Personvernkonsekvensar av forslaga

Digitaliseringa av behandlinga av personopplysningar reiser nye spørsmål, sjølv om det er dei same opplysningane som blir behandla i dagens papirbaserte skjema («begjæringsskjemaet»). Departementet vurderer at personvernkonsekvensane av forslaga i utgangspunktet vil vere moderate, sidan opplysningar om den avlidne som utgangspunkt ikkje vil vere å rekne som personopplysningar.

Utvikling av nye tenester og funksjonalitetar vil vidare kunne medføre at det er nødvendig å behandle andre og fleire personopplysningar, og at opplysningane blir behandla av andre aktørar. Ein kan ikkje sjå bort frå at opplysningane som blir brukte i *digital gravferdsmelding*, vil utgjere personopplysningar om levande personar. Vurderinga av personvernkonsekvensar og kva tiltak som må setjast i verk for å bøte på eventuelle personvernulemper, må gjerast konkret ved utforminga av den digitale tenesta.

3.6. Digital kommunikasjon med innbyggjarane

Forvaltningslova gjeld for dei kyrkjelege fellesråda i saker der dei i eigenskap av lokal gravplasstyresmakt, gjer enkeltvedtak eller utferdar forskrift, jf. § 1. Lova gjeld alltid for kommunane og statsforvaltarane.³ *Digital gravferdsmelding* er tenkt som ei digital teneste der innbyggjarane skal kunne løyse oppgåver etter gravplassloven. Departementet reknar med at forvaltningslova § 15 a om elektronisk kommunikasjon (bl.a. rett til å kontakte gravplasstyresmakta elektronisk) vil kunne ha innverknad på *digital gravferdsmelding* ved at etterlatne kan kontaktast på sikker digital post.⁴ I utviklingsarbeidet må det sikrast at

³ Forvaltningslova gjeld heile verksemda som gravplasstyresmakt når kommunen har overteke oppgåva i samsvar med gravplassloven § 23 andre ledd.

⁴ Forvaltningslovutvalet skildrar situasjonen slik, jf. [NOU 2019: 5 punkt 18.3.4.1](#): «Tidligere kunne forvaltningen kommunisere digitalt hvis borgeren samtykket til det. Etter fvl. § 15 a første ledd kan et forvaltningsorgan benytte elektronisk kommunikasjon når det henvender seg til andre, hvis ikke annet

etterlatne ikkje får digitale dødsbod (førstegangsinformasjon om dødsfallet) i sikker elektronisk postkasse, at personopplysningar ikkje blir spreidde, og at innbyggjarane får informasjonen dei treng, i tide (opnar den sikre digitale postkassa si) til å ta hand om oppgåvene og nytte rettane dei har etter lova.

4. Oppgåveplassering. Heimel til å behandle personopplysningar

4.1. Gjeldande rett

Gravplassloven regulerer ei lang rekkje oppgåver og gir heimel for ei lang rekkje avgjerder som gravplastyresmakta, kommunen og statsforvaltaren etter personvernforordninga artikkel 6 nr. 1 bokstav e vil ha behandlingsgrunnlag for personopplysningar for å løyse. Vi viser til den generelle framstillinga av gjeldande rett om behandling av personopplysningar i [Prop. 65 L \(2021–2022\) punkt 3.4 og 3.5.](#)

4.2. Departementets vurdering

Personopplysningar som blir oppgitte og brukte i den private avgjerda, blir i dag normalt nedteikna på kravskjemaet («begjærings skjemaet»), som blir handtert som eit skriftleg dokument. Idet *digital gravferdsmelding* blir etablert, oppstår spørsmålet om behandlinga av personopplysningar i tenesta har tilstrekkeleg behandlingsgrunnlag etter personvernforordninga. Behandlinga dreier seg i hovudsak om førehandsutfylling og samanstilling av data blant anna frå Folkeregisteret om blant anna slekts- og ekteskapsrelasjonane til den avlidne, lagring av dataa og vidareformidling til gravplastyresmakta lokalt når den som sørgjer for gravferda (eller fullmektigen, f.eks. eit gravferdsbyrå) har sendt inn gravferdsmeldinga.

Det vil bli behandla opplysningar om personar som ikkje loggar seg på tenesta, nærmare bestemt nærståande til den avlidne som er omfatta av lista i gravplassloven § 9 andre ledd første punktum. (Ledd set opp ei prioriteringsrekkefølge blant persongrupper som er nærmast til å sørgje for gravferda.) Samtykke vil derfor ikkje vere eit aktuelt behandlingsgrunnlag for desse personopplysningane, jf. pvf art. 6 nr. 1 bokstav a. Det er meir nærliggjande at behandlingsgrunnlag følgjer av bokstav e om behandling som «er nødvendig for å utføre en oppgave i allmennhetens interesse eller utøve offentlig myndighet som den behandlingsansvarlige er pålagt». Dette behandlingsgrunnlaget krev etter art. 6 nr. 3 fastsetjing i «nasjonal rett». Det kan argumenterast for at dette kravet vil vere oppfylt dersom oppgåvene med *digital gravferdsmelding* blir innarbeidde i hovudinstruksen til

følger av lov eller forskrift. I dag er derfor regelen at forvaltningen kan sende digital post hvis borgeren ikke har reservert seg mot det. Store deler av kommunikasjonen som tidligere skjedde ved dokumentoverlevering i skranken eller ved forsendelse i posten, skjer i dag i digitale kanaler. [...] Endringen i kommunikasjonsformen mellom borger og forvaltning er del av en større endring i samfunnet, der mellommenneskelig kommunikasjon i større grad erstattes av forskjellige typer digitale selvbetjeningsløsninger. Dette innebærer effektivisering, men kan lede til utfordringer for sårbare grupper og til mindre direkte menneskelig kontakt.»

statsforvaltaren. Departementet vurderer at det er meir formålstenleg at lova uttrykkjeleg fastset at statsforvaltaren har oppgåver med å leggje til rette for avgjerda etter § 9 andre ledd, og at statsforvaltaren i den samanheng behandlar personopplysningar.

Med tanke på mogleg vidareutvikling av *digital gravferdsmelding* ber departementet høyringsinstansane leggje fram sitt syn på om tenesta og dermed også behandlingsgrunnlaget bør omfatte oppgåvene kommunane har i konfliktsaker, jf. gravplassloven § 9 tredje ledd. Dette kunne utformast slik at kommunane brukte ein funksjonalitet i *digital gravferdsmelding* i behandlinga av desse sakene. Ein kan tenkje seg at dette også omfattar oppgåvene etter femte ledd («kommunale gravferder»).

Digital gravferdsmelding vil i utgangspunktet bli søkt utvikla slik at personopplysningar som er omfatta av det særlege vernet i personvernforordninga art. 9, for eksempel opplysningar om tru og livssyn, ikkje blir behandla. Vernet får ein annan karakter etter døden, men val av for eksempel seremonileverandør kan seie noko om trua og livssynet til dei etterlatne (levande menneske), jf. gravplassloven § 1. Slike opplysningar vil i første omgang ikkje inngå i *digital gravferdsmelding*, men med tanke på vidareutvikling av tenesta til å omfatte val av seremoni og så vidare, ber vi høyringsinstansane komme med si vurdering av ein heimel til å behandle opplysningar om tru og livssyn, under dette om heimelen bør avgrensast til enkelte kategoriar eller omfatte alle kategoriar i art. 9 nr. 1.

Opplysningar om ekteskap, medmorskap og tilsvarande i offentlege register kan ein truleg gå ut frå at det er «åpenbart at den registrerte har offentliggjort», jf. pvf art. 9 nr. 2 bokstav e. Det vil i så fall innebere at det særlege vernet etter nr. 1 ikkje gjeld slike opplysningar som elles kunne seie noko om seksuell orientering, blant anna om gjenlevande ektemake. Departementet ber høyringsinstansane komme med syn på kort langt dette utgangspunktet rekkjer.

Statsforvaltaren vil som tenesteeigar kunne ha behov for eller plikt til å oppbevare opplysningane etter bruken for arkivformål. Departementet går ut frå at lagring over tid for arkivformål ikkje vil skje i produksjonssystemet i *digital gravferdsmelding*, og føreset at det blir utarbeidd rutinar for sletting i produksjonsløysinga, og at det blir gjort avtalar om overføring til Arkivverket med tida.

Departementet vil vurdere å ta inn i hovudinstruksen til statsforvaltarane at Statsforvaltaren i Vestfold i Telemark har oppgåva som tenesteeigar for *digital gravferdsmelding*, blant anna for å gjere klart at det berre er éin statsforvaltar som vil ha ansvaret for tenesta og det tilhøyrande behandlingsgrunnlaget etter lovforslaget. Gjeldande oppdrag 5.3.1.9 til statsforvaltarane i 2022 skil mellom oppgåvene til alle statsforvaltarane og oppgåvene til Statsforvaltaren i Vestfold og Telemark:

«Statsforvalteren skal:

- behandle søknader om tillatelse til å spre aske for vinden
- forvalte innsigelsesretten etter plan- og bygningsloven for å ivareta nasjonale hensyn i gravplassloven med forskrift og innhenter faglige råd fra Statsforvalteren i Vestfold og Telemark

Statsforvalteren i Vestfold og Telemark skal:

- behandle søknader om privat gravsted for gravlegging av askeurne, søknader om at ansvaret som lokal gravplassmyndighet skal ligge til kommunen, saker om godkjenning av lokale vedtekter og tiltak på gravplasser samt klager over enkeltvedtak som er truffet av kommunen og kirkelig organ i medhold av gravplassloven
- forvalte myndighet lagt til statsforvalteren i gravplassforskriften
- bistå departementet i arbeidet med kunnskapsinnhenting, statistikk og regelverksutvikling for gravplasssektoren
- veilede lokale gravplassmyndigheter om gravplassloven og -forskriften, bl.a. gjennom å holde faglige innlegg på kurs og bidra i annen kompetanseoppbygging.»

4.3. Departementets forslag

Ny § 23 b i gravplassloven skal lyde:⁵

§ 23 b. Digital begjæring om gravlegging. Behandling av personopplysninger. Deling av data

Oppgavene som følger av lovens kapittel 2 og 3, kan utføres gjennom offentlige tjenester for digital begjæring om gravlegging. Statsforvalteren legger til rette for en digital avgjørelsesprosess etter § 9 annet [og tredje ledd] og behandler der personopplysninger om personkretsen i § 9 annet ledd.

Gravplassmyndigheten, statsforvalteren, kommunen og eier av krematorium kan behandle personopplysninger, herunder personopplysninger om religion og filosofisk overbevisning som nevnt i personvernforordningen artikkel 9, når dette er nødvendig for å utøve myndighet eller utføre andre oppgaver etter loven her.

4.4. Økonomiske og administrative konsekvensar

Den nye føresegna vil truleg ha svært avgrensa økonomiske og administrative konsekvensar. Eit manglande behandlingsgrunnlag kunne skape tvil og tvistar som krev omfattande ressursbruk.

5. Utvida tilgang til teiepliktige opplysningar i Folkeregisteret

5.1. Gjeldande rett

Gravplassloven § 23 fjerde ledd lyder: «Gravplassmyndigheten og kommunen kan uten hinder av taushetsplikt innhente opplysninger fra Folkeregisteret når det er nødvendig for å løse oppgaver etter loven her.»

⁵ Tredje ledd i denne nye føresegna er temaet i punkt 6 nedanfor.

Det er på det reine at statsforvaltaren har styresmaktoppgåver etter gravplassloven, men det gjennomgåande ordet «gravplassmyndigheten» i gravplassloven og gravplassforskriften viser til lokal gravplasstyresmakt i samsvar med gravplassloven § 23 første og andre ledd. Det vil seie det kyrkjelege fellesrådet i Den norske kyrkja i kvar kommune og kommunen der dette er stadfesta av statsforvaltaren etter andre ledd. Det behovet statsforvaltaren har for opplysningar i Folkeregisteret som er teiepliktige, kan derfor ikkje sikrast med den gjeldande heimelen.

Ifølgje særmerknadene i Prop. 86 L (2017–2018) punkt 13.7 omfattar tilgangsheimelen i gravplassloven § 23 fjerde ledd også «krematorium som kyrkjeleg fellesråd eller kommunen driv». Denne merknaden løyser ikkje spørsmålet om heimelen omfattar krematorium organiserte som offentleg eigde selskap (som interkommunale selskap). Det er i alle fall klart at eit privateigd krematorium vil falle utanfor sjølv om det skulle vere godkjent av departementet. Etter departementets vurdering er det rett å leggje vekt på at eit interkommunalt selskap er eit sjølvstendig rettssubjekt med eigne styringsorgan. Eit IKS er ikkje omfatta av omgrepa *gravplasstyresmakta* eller *kommunen*. Dermed omfattar gravplassloven § 23 fjerde ledd ikkje krematorium organiserte som IKS.

Folkeregisterloven har ei anna og meir presis avgrensing av kva for opplysningar som er teiepliktige, enn forvaltningslova, der avgrensinga i stor grad er knytt til forståinga av «noens personlige forhold» i § 13 første ledd. Utan lovheimel kan ein få tilgang til opplysningar som ikkje er teiepliktige i Folkeregisteret, jf. folkeregisterloven § 9-1 andre ledd:

Taushetsplikten omfattar ikkje opplysningar om en persons fulle navn, fødselsdato, kjønn, fødsels- og d-nummer, grunnlaget for registrert identitet etter § 3-2, adresse, kontaktopplysningar for dødsbo, fødested, statsborgerskap, sivilstand, vergemål, stadfestet fremtidsfullmakt og dødsdato, med mindre slike opplysningar røper et klientforhold eller andre forhold som gjør at opplysningene må anses personlige. Det samme gjelder historiske opplysninger om navn og adresse.⁶

Andre opplysningar i Folkeregisteret er teiepliktige, og det er nødvendig med lovheimel for å få tilgang til dei.

Teieplikta etter forvaltningslova § 13 fell normalt bort etter 60 år, jf. fvl § 13 c tredje ledd.⁷ Teieplikta gjeld også overfor den avlidne sine nærmaste. Personvernforordninga gjeld etter fortalepunkt 27, 158 og 160 ikkje opplysningar om avlidne personar. Ein bør likevel vere merksam på at opplysningar om den avlidne kan seie noko om levande personar og dermed

⁶ Justis- og beredskapsdepartementet har hatt på [høyring](#) eit framlegg om meir detaljerte opplysningar om vergemål i Folkeregisteret og at desse blir omfatta av teieplikta i folkeregisterloven.

⁷ Når det gjeld dødsfall og teieplikt, sjå Selman og Efstad: *Taushetsplikt i forvaltningen* (2021) side 92–100. Utgangspunktet for fristen vil normalt vere hendinga det er tale om, jf. Selman og Efstad: *Taushetsplikt i forvaltningen* (2021) side 93. Forvaltningslovutvalet føreslo at teieplikta om «personlige forhold» fell bort 20 år etter dødsfallet, sjå NOU 2019: 5 punkt 19.11.4 og lovforslaget § 35 (2). Teieplikt om drifts- eller forretningsløyndommar var føreslått å falle bort 60 år etter at forvaltninga fekk opplysninga, sjå same stad i NOU-en og same paragraf tredje ledd.

vere personopplysningar som er underlagde personvernforordninga. Dette må vurderast konkret for kvar opplysning.

Vi legg til grunn at opplysninga om at ein person har døydd, ikkje er omfatta av teieplikt.⁸ I utgangspunktet er opplysning om at ein person er død, omfatta av teieplikta etter folkeregisterloven § 9-1 første ledd, sjølv om dødsdatoen er unnateken etter andre ledd. Det følger likevel av folkeregisterforskriften § 9-1-1 at «registreringsstatusene bosatt, utflyttet, død, opphørt og inaktiv» er unnatekne frå teieplikta.

5.2. Departementets vurdering

For førehandsutfylling av data i *digital gravferdsmelding* etter innlogging er det nødvendig med opplysningar frå Folkeregisteret, og enkelte av dei vil vere teiepliktige. Departementet ser vidare behov for at godkjende krematorium har tilgang til teiepliktige folkeregisteropplysningar uavhengig av eigarform.

Statsforvaltaren i Vestfold og Telemark er som tenesteeigar behandlingsansvarleg, jf. pvf art. 4 nr. 7, mens Digdir er databehandlar for behandlinga av personopplysningar i felleskomponenten Altinn (art. 4 nr. 8). For å utøve det myndet og dei oppgåvene som følger av rolla som behandlingsansvarleg, er det nødvendig at Statsforvaltaren i Vestfold og Telemark får tilgang til teiepliktige opplysningar frå Folkeregisteret. Dette krev heimel i lov.⁹

Statsforvaltaren i Vestfold og Telemark er behandlingsansvarleg for det som skjer i *digital gravferdsmelding*, i alle fall slik tenesta er planlagd i første versjon. Gravplastyresmakta og godkjende krematorium vil få overført data om vala som er tekne for gravferda frå *digital gravferdsmelding*, primært direkte til sine fagsystem.

Omtanke for etterlatne tilseier varsemnd (f.eks. forseinka vidarebruk av opplysninga) med å spreie denne opplysninga rett etter dødsfallet (dødsbod). Dette er eit omsyn ein legg vekt på i utviklinga av *digital gravferdsmelding*.

Digital gravferdsmelding vil blant anna trenge relasjonsopplysningar, det vil seie informasjon om kven som er i slekt eller gift. Opplysningar om sivilstatus er ikkje underlagde teieplikt i Folkeregisteret, mens opplysningar om familierelasjonar er det. For blant anna å kunne gi meldingar og kontrollere prioritet i saker om kven som sørgjer for gravferda, jf. gravplassloven § 9 andre ledd, vil det vere aktuelt å hente relasjonsopplysningar om den avlidne som gjeld:

1. ektefelle/sambuar
2. barn
3. foreldre
4. barnebarn
5. besteforeldre

⁸ Er det tvil om vedkommande er død, kan dette stille seg annleis, jf. Selman og Efjestad: *Taushetsplikt i forvaltningen* (2021) side 111.

⁹ Tenesteeigaren delegerer slik at Altinn kan innhente opplysningar frå Folkeregisteret på vegner av tenesteeigaren. Dette forholdet blir regulert i avtale mellom tenesteeigaren og Altinn (Digdir).

6. sysken
7. barn av sysken
8. sysken til foreldre

Det er her tale om førehandsutfylling av data i den grad det er nødvendig. Finst det personar i dei første kategoriane, trengst ikkje opplysningar om dei seinare kategoriane, jf. prinsippet om dataminimering. Samtidig kan det vere aktuelt å vurdere om like nære etterlatne (og etterlatne med høgare prioritet etter § 9 andre ledd) gjennom *digital gravferdsmelding* skal få høve til å hente ut opplysningar om vala den som sørgjer for gravferda, har gjort, eventuelt i form av kopi av den innsende gravferdsmeldinga.

Det kan vidare vere aktuelt med tilgang til desse teiepliktige opplysningane:¹⁰

- foreldreansvar (folkeregisterloven § 3-1 bokstav m)¹¹

Desse ikkje-teiepliktige opplysningane, jf. folkeregisterloven § 9-1 andre ledd, kan vere relevante å bruke i *digital gravferdsmelding*:

- nasjonalitet
- verjemål
- opplysning om status død (som motsetning til busett, utflytta osv.), jf. folkeregisterforskriften § 9-1-1
- dødsdato
- kontaktinformasjon for dødsbu¹²
- historiske opplysningar om adresse¹³

Departementet understrekar at tenesta *digital gravferdsmelding* er under utvikling. Det kan derfor ikkje no avklarast kva for teiepliktige folkeregisteropplysningar det kan bli nødvendig at statsforvaltaren som behandlingsansvarleg får tilgang til. Statsforvaltarane vil få tilgang berre så langt dei har oppgåver etter gravplassloven. Alle statsforvaltarar behandlar saker om oskespreiing og bruker, etter det vi forstår, folkeregisteropplysningar i den samanhengen. Ei rekkje oppgåver etter gravplassloven er berre lagde til Statsforvaltaren i Vestfold og

¹⁰ Det er tvil om opplysning om utanlandsk identifikasjonsnummer (folkeregisterloven § 3-1 bokstav u) kan nyttast i *digital gravferdsmelding*. Dette inneber i så fall at kravskjema på papir på fyllast ut dersom avlidne (ev. også den som skal sørgje for gravferda) ikkje har norsk fødselsnummer.

¹¹ Foreldreansvar er regulert barnelova, og Folkeregisterstyremakta tek ikkje avgjerd om kven som har foreldreansvaret. Folkeregisteret har kategoriane «felles», «mor», «far» eller «ukjent». I utviklinga av *digital gravferdsmelding* må det vurderast om desse opplysningane kan nyttast direkte. Når foreldreansvar står som «ukjent», må den som hentar opplysningar frå Folkeregisteret vurdere om det ligg føre foreldreansvar etter barnelova.

¹² Opplysninga i Folkeregisteret blir ikkje nødvendigvis oppdatert ved endringar. Det kan tale for at Folkeregisterets kontaktinformasjon for dødsbu ikkje kan brukast som grunnlag for f.eks. fakturering for kommunal gravferd, jf. gravplassloven § 9 femte ledd andre punktum. Det er mogleg *oppgjør etter dødsfall* vil ha data som kan nyttast, f.eks. for å få avklart kven som overtek festeavtalane til den avlidne, jf. gravplassloven § 16 andre ledd. Vidarebruk av personopplysningar reiser eigne spørsmål, sjå punkt 6.

¹³ Slike opplysningar er i utgangspunktet ikkje underlagde teieplikt, sjå folkeregisterloven § 9-1 andre ledd andre punktum. Eventuelle merknader til desse opplysningane, f.eks. registreringsdato, er likevel ikkje omfatta av unntaket og vil dermed vere underlagde teieplikt i samsvar med hovudregelen.

Telemark. Denne statsforvaltaren vil dermed ha behov for tilgang for å løyse fleire oppgåver enn dei andre statsforvaltarane har.

I punkt 4 ovanfor er det føreslått å gi *digital gravferdsmelding* ei forankring i lov. Dei oppgåvene Statsforvaltaren i Vestfold og Telemark har med tenesta, vil då vere lovregulerte.

Departementet meiner det er ønskjeleg at alle godkjende krematorium har same tilgang uavhengig av organisering og eigarskap. Det vil i så fall vere eigaren av godkjent krematorium som får lovheimla tilgang til teiepliktige folkeregisteropplysningar. Kommunen og gravplasstyresmakta vil ha tilgangsheimel i kraft av si rolle etter lova, mens interkommunale selskap vil vere omfatta av forslaget til lovendring som eigar av eit krematorium. For krematoriet vil formålet med tilgangen primært vere kontroll av opplysningar dei har motteke frå gravplasstyresmakter, kommunar og etterlatne, for eksempel at personar som kjem for å hente ei urne, er rette vedkommande. Det blir førebels ikkje lagt opp til å leggje nye oppgåver til krematoria.

5.3. Departementets forslag

Gravplassloven § 23 fjerde ledd skal lyde:

Gravplassmyndigheten, kommunen, *statsforvalteren og eier av godkjent krematorium* kan uten hinder av taushetsplikt innhente opplysninger fra Folkeregisteret når det er nødvendig for å løse oppgaver etter loven her.

5.4. Økonomiske og administrative konsekvensar

Statsforvaltarane har tilgang til opplysningar som er teiepliktige i Folkeregisteret på andre område. Å gi statsforvaltaren og godkjende krematorium slik tilgang vil venteleg ha avgrensa økonomiske og administrative konsekvensar. Forslaget vil ha økonomiske og administrative konsekvensar for Skatteetaten, men dersom det ikkje er behov for ei ny tilgangspakke, vil desse neppe vere store.

Folkeregisterstyresmakta vil ikkje finne registerdata som viser kva for krematorium som er godkjende av departementet, jf. gravplassloven § 4 andre ledd. Berre eitt krematorium er i dag eigd av andre enn kommune eller kyrkjeleg fellesråd. Det er Vestfold Krematorium IKS. Folkeregisterstyresmakta vil kunne vende seg til Barne- og familiedepartementet ved tvil om eit krematorium er godkjent eller ikkje.

At tilgangen til teiepliktige opplysningar i Folkeregisteret blir utvida til å omfatte krematorium og statsforvaltaren, vil gi avgrensa innsparing i seg sjølv, men digitaliseringa av gravferdsmeldinga vil kunne gi monalege innsparingar, blant anna knytte til bortfall av manuell inntasting av data frå skjema V-0916 til fagsystemet til gravplasstyresmakta.

6. Unntak frå teieplikt for deling av data

6.1. Bakgrunn

Deling av data er eit mål i digitaliseringspolitikken, sjå punkt 3 i [digitaliseringsstrategien](#) og punkt 1.2 i [digitaliseringsrundskrivet for 2022](#). Informasjonsinnhenting, samanstilling og utveksling av data er del av *digital gravferdsmelding*. Ein del av informasjonen vil vere omfatta av teieplikt. Formålet med dette punktet er å sikre at det ligg føre rettsleg grunnlag for deling av data i *digital gravferdsmelding*. Eksempel på informasjonsstraumar:

- Opplysningar frå Folkeregisteret blir førehandsutfylte når brukaren loggar seg på, og gjorde tilgjengelege for brukaren. Dei førehandsutfylte opplysningane blir seinare tilgjengelege for gravplasstyresmakta (ev. også godkjent krematorium) når den som sørgjer for gravferda, sender inn meldinga.
- Opplysningar lagde inn av den som sørgjer for gravferda (som val av kremasjon eller kistegravlegging), blir gjorde tilgjengelege for gravplasstyresmakta når den som sørgjer for gravferda, sender inn meldinga.
- Opplysningar i *digital gravferdsmelding* blir gjorde tilgjengeleg for gravferdsbyrået dei etterlatne nyttar, dersom den som sørgjer for graverda gir fullmakt til det. Fullmakta gir denne informasjonsstraumen eit eige rettsleg grunnlag.
- Opplysningar lagde inn av den som sørgjer for gravferda (vala som denne rolla gir mynde til å gjere), og relasjonsopplysningar frå Folkeregisteret blir gjorde tilgjengelege for kommunen ved usemje om kven som skal sørgje for gravferda (konfliktløysing).¹⁴ For kommunens behandling av saker etter gravplassloven § 9 tredje ledd vil det vere relevant med opplysningar om at ein person ved dødsbuskiftet, blir rekna som sambuaren til den avlidne, sjå nærmare nedanfor. Opplysningar om kommunens avgjerd blir delte med gravplasstyresmaktene i bustads- og gravferdskommunen.¹⁵
- Opplysningar om kven som overtek festeavtalane til den avlidne, blir delte med gravplasstyresmakta der desse gravene ligg.¹⁶
- I staden for å dele folkeregisteropplysningar vidare, vil det kunne vere tenleg å hente dei direkte, blant anna for å sikre tilstrekkeleg datakvalitet og oppdatering.

Behandlingsgrunnlag for personopplysningar som innbyggjarar legg inn i *digital gravferdsmelding*, eller som blir skapte gjennom samanstilling med opplysningar frå Folkeregisteret, er tema i punkt 4 ovanfor.

Kommunens avgjerd i konfliktar mellom etterlatne om kven som sørgjer for gravferda, og om kven som skal vere ansvarleg for grava, har mykje å seie for arbeidet gravplasstyresmakta gjer fram mot gravlegginga, og for den etterfølgjande saksbehandlinga knytt til grava og

¹⁴ Når det gjeld kommunens avgjerd etter § 9 tredje ledd, sjå [gravplassrettleiaren](#).

¹⁵ Gravferdsbyrået som dei etterlatne nyttar, vil også ha bruk for denne informasjonen. Vidareformidling kan reise særskilde spørsmål.

¹⁶ I første versjon av *digital gravferdsmelding* er det ikkje aktuelt å dele data med trus- og livssynssamfunn som seremonileverandør og private næringsdrivande som leverer gravminne og liknande. [Søknad om godkjenning av gravminne](#) er ikkje del av *digital gravferdsmelding* i første omgang.

gravminnet. Tempo og presisjon i kommunikasjonen mellom kommunen og gravplastyresmakta er spesielt viktig i spørsmålet om kven som sørgjer for gravferda, på grunn av fristen for gravlegging og kremasjon. Dersom kommunens avgjerder om ansvaret for gravferda ikkje blir kommunisert til dei involverte gravplastyresmaktene (gravplastyresmakta i bustadkommunen til den avlidne og i kommunen der gravlegginga skal skje), kan det skape vanskelege situasjonar.

Ei eventuell digitalisering av informasjonsutvekslinga med kommunen bør kombinerast med rettleiing om oppgåvene til kommunen. Kommunane har ofte avgrensa erfaringer med denne føresegna fordi det er få saker. Prosjektet *digital gravferdsmelding* samarbeider med ei referansegruppe av juristar frå fire kommunar i tillegg til KS om å utarbeide rettleiing om blant anna

- fastsetjing av gravferdsansvar ved usemje
- kommunalt gravferdsansvar når ingen andre tek det
- kommunale avgifter, jf. gravplassloven § 21
- behov for informasjon om livssynet/medlemskapen til den avlidne med tanke på gravleggingsform og eventuelt seremoniform ved kommunal gravferd, jf. gravplassloven § 1
- rutinar og informasjon i kommunens helseteneste ved dødsfall.

6.2. Gjeldande rett

Gravplastyresmakta er omfatta av teieplikta etter forvaltningslova, sjå Stortinget vedtak 3. juni 2022 på grunnlag av [Prop. 65 L \(2021–2022\)](#). Gravplassloven har ikkje nokon generell regel om unntak for teieplikt for deling av opplysningar som det er nødvendig å utveksle mellom styresmakter som har oppgåver etter lova.¹⁷

Departementet legg til grunn at folkeregisteropplysningar er samla inn nettopp med sikte på å inngå i prosessar av offentleg og generell betydning som dødsfall og gravlegging, og at det såleis vil dreie seg om deling/bruk med same formål som opplysningane blei samla inn for, jf. pvf art. 6 nr. 4.

Den som mottek delte data, har ansvaret for informasjonstryggleiken hos seg og for å ha tilstrekkeleg behandlingsgrunnlag.

6.3. Departementets vurderingar

Deling og utveksling av data er nødvendig for å skape ei samanhengende teneste for innbyggjarane, og det trengst derfor eit rettsleg grunnlag for deling og utveksling av data i *digital gravferdsmelding*. Høvet til å dele og utveksle opplysningar vil ikkje vere avgrensa til dei som er viktig for den aktuelle gravferda. Ei slik innskrenking er vanskeleg i ei digital teneste der ein må standardisere kva som blir delt. Det er berre tale om å dele og utveksle

¹⁷ Forvaltningslova gir i § 13 g heimel til å gi forskrift om høve til informasjonsdeling og anna behandling av teiepliktige opplysningar mellom forvaltningsorgan. Heimelen omfattar ikkje deling av data med private verksemder. Folkeregisterloven har eigne reglar om teieplikt, og folkeregisterstyresmakta er ikkje omtatta av reglane om teieplikt i forvaltningsloven.

data så langt det er nødvendig for å utøve mynde eller utføre andre oppgaver etter gravplassloven.

Digital gravferdsmelding er under utvikling. I staden for å sende på høyring ei føresegn avgrensa til datatypene og aktørane som vil bli omfatta av første versjon av tenesta, har departementet utforma eit utkast til ei føresegn som er meint å dekkje første versjon og vidare utvikling av *digital gravferdsmelding*. Heimelsomfanget og omtalen i dette høyringsnotatet er ingen lovnad om kva tenesta med tida vil omfatte.

Avgrensinga av kva for organ eller verksemder som kan dele opplysningar, er utforma i samsvar med arvelova § 88 a fjerde ledd om digitalt skifte av dødsbo, sjå Prop. 69 L (2021–2022). Omgrepet offentlege verksemder er meint å omfatte også andre delar av offentleg sektor enn dei som fell inn under definisjonen forvaltningsorgan. Omgrepet private [verksemder](#) er meint å omfatte alt som kan registrerast i einingsregisteret, sjå einingsregisterlova § 4 bokstav b jf. forskrift om registrering av juridiske personer m.m. i Enhetsregisteret § 8 første ledd.

Det vil bli gjennomført personvernkonsekvensvurderingar og andre førebuingar før tenesta ev. blir utvida til å omfatte for eksempel deling av data med trus- og livssynssamfunn som seremonileverandør og med private næringsdrivande som leverer gravminne og liknande. Departementet ber høyringsinstansane komme med sitt syn på om det er ønskjeleg med heimel til å dele data som blir brukte i samband med oppgaver definerte i vedtektene, som køyreløyve. Departementet går ut frå at kommunane ikkje vil trenge å dele vidare informasjon som dei mottek frå *digital gravferdsmelding*.

6.4. Departementets forslag

Tredje ledd i den nye gravplassloven § 23 b ledd skal lyde:

Så langt det er nødvendig for å utøve myndighet eller utføre andre oppgaver etter loven her, kan offentlige og private virksomheter, domstolene og forvaltningsorganer uten hinder av taushetsplikt dele opplysninger. Departementet kan gi forskrift om plikt til å dele opplysninger uten hinder av taushetsplikt, og om at enkelte opplysninger ikke skal omfattes av unntaket fra taushetsplikt.

6.5. Økonomiske og administrative konsekvensar

Deling av data vil kunne forenkle private avgjerdsprosessar og offentleg saksbehandling. Sjølv om automatisering av avgjerder ikkje skulle vere mogleg på kort sikt, vil deling av data mogleggjere avgjerdsstøtte som kan spare administrative ressursar hos gravplasstyresmakta og hos kommunen.

7. Definisjon av kven som er «sambuar» etter gravplassloven

7.1. Gjeldande rett

Kven som sørgjer for gravferda, er ei sentral avgjerd som må takast tidleg i prosessen etter dødsfallet. Gravplassloven § 12 seier at kremasjon eller gravlegging skal skje seinast 10 yrkedagar etter dødsfallet.

Gravplassloven § 9 regulerer kven som sørgjer for gravferda. Etter første ledd kan personar over 18 år i ei skriftleg erklæring fastsetje kven som skal sørgje for gravferda deira. Andre ledd set opp ei rekkjefølgje av prioriterte dersom ei slik erklæring ikkje ligg føre. Ektefellen er først i rekkja.

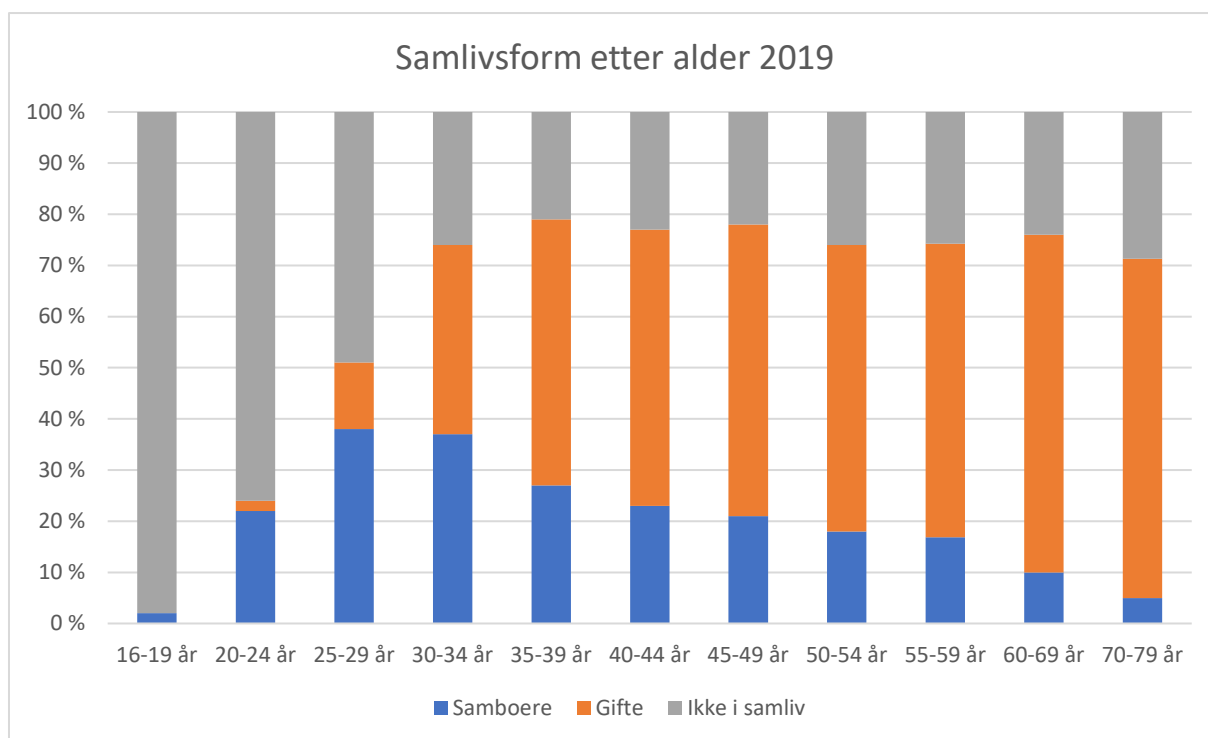
§ 9 andre ledd siste punktum fastset at «[e]ktefelles rett etter denne bestemmelsen gjelder tilsvarende for person som levde i ekteskapsliknende samboerskap med avdøde da dødsfallet fant sted». Lova regulerer ikkje kriteria for når «ekteskapsliknende samboerskap» ligg føre. Vurderinga er opp til kommunen ved konflikhtar, jf. tredje ledd. Avgjerda kan ikkje påklagast.

7.2. Bakgrunn

[SSBs tabell 06854](#) viser at sambuarskap er vanlegare blant yngre og sjeldnare blant eldre, sjå tabell 7.1. I gruppa 30–34 år er det like mange sambuarskap som ekteskap. Det er rimeleg å vente at talet på sambuarskap med tida vil auke også i eldre persongrupper, men blant dei som i dag er over 70 år, er 5 prosent sambuarar og 67 prosent gifte.¹⁸

¹⁸ SSBs tabell 06091 tyder på at prosentdelen av sambuarar er endå lågare blant dei som er 80 år og eldre. Ikkje alle par vel å flytte saman («Living Apart Together»).

Tabell 7.1. Samlivsform etter aldersgrupper. Kjelde: SSBs tabell 06854

Digitaliseringsdirektoratet peiker på at «samboar» er eit vilkår det kan vere vanskeleg å omsetje frå lovtekst til programkode, sjå [retteleiaren til digitaliseringsvennleg regelverk](#). I ein tekstboks i retteleiaren skriv Digdir:

Per i dag finnes det en lang rekke ulike definisjoner av «samboer» i ulike regelverk. I alt fra folketrygdloven, arveloven, statsborgerloven, barnetrygdloven, skattebetalingsloven og innskuddspensjonloven til tvangsfullbyrdelsesloven m.fl. gis blant annet følgende definisjoner og vilkår for hva det vil si å være samboere: «samboere som har levd sammen i 12 av de siste 18 månedene» (folketrygdloven § 20-9), «en person over 18 år som bor sammen med en annen person over 18 år i et ekteskapsliknende parforhold» (arveloven § 2), «har eller får felles barn med en person som han eller hun lever sammen med i et ekteskapsliknende forhold i en felles husholdning» (barnetrygdloven § 9).

Ulike definisjoner kan gjøre det vanskelig å forstå hvilke tjenester man har rett til. Begrepsharmonisering ville ført til store forenklinger for berørte innbyggere, og viktig effektivisering i offentlig sektor som lettere kunne dele informasjonen seg imellom.

Dette er et typisk eksempel, og det kunne kanskje være nyttig å bruke andre termer enn «samboer» i en del av tilfellene. Men en reell nyansering har også en kostnad i form av et mer komplekst regelverk.

Det finst også definisjonar av sambuarskap i tariffretten.¹⁹

7.3. Departementets vurdering

Kriterium for når nokon er sambuar etter gravplassloven § 9, ville gitt meir føreseielege vilkår og gjort det klarare for etterlatne når sambuaren var først i rekkja til å sørge for gravferda. Dessutan ville det gitt kommunane klarare haldepunkt ved konfliktløysing. Dersom alle vilkåra kan hentast frå pålitelege registerdata, vil sambuars prioritet etter § 9 andre ledd kunne vere førehandsutfyllt i *digital gravferdsmelding*.

Det finst ekteskapsliknande sambuarskap i mange former. Eit digitaliseringsvennleg sett av kriterium kan vanskeleg fange opp alle konkrete rimelege omsyn, men ambisjonen må vere at avgjerda treffer i dei fleste tilfella. Kommunens rom til å gjere eit konkret skjønn i konfliktløysinga vil i så fall kunne oppfattast som innsnevra av objektive kriterium.

Digitale avgjerder, digital tilrettelegging for avgjerder (avgjerdsstøtte) og førehandsutfylling av nødvendige opplysningar bør byggje på pålitelege registerdata, primært offentlege data. Departementet ser at det er vanskeleg å finne registerdata om alle vilkåra i forslaget nedanfor. Alder, barn, folkeregistrert adresse, tid med felles adresse og ekteskap ligg i Folkeregisteret.²⁰ Der ligg også relasjonsopplysningar som ville avskjere ekteskap, jf. ekteskapslova § 3. Derimot er det vanskeleg å finne registerdata om

- a) årsaker til at paret har budd frå kvarandre
- b) vilkåra som må vere oppfylte for at kvar av partane skal reknast som ekteskapsliknande sambuarar med nokon andre
- c) om paret ventar barn. Dette kan vere teknisk mogleg, men ein må bestemme seg for tida i svangerskapet når ei slik opplysning skal nyttast. Det må òg avklarast om det er rettsleg grunnlag for å dele opplysninga.

Departementet ventar at behovet for digitaliseringsvennlege kriterium for omgrepet sambuar i gravplassloven § 9 vil auke med tida. At relativt få eldre i dag er sambuarar samanlikna med yngre, kan tale for å vente med å regulere dette i lova til det er vunne erfaringar etter anna lovverk og til det eventuelt blir utarbeidd ein felles, tverrgåande definisjon. At eldre sambuarar ofte vil ha vaksne barn med ein annan forelder enn den attlevande sambuaren, kan tale i motsett retning. Klare kriterium kan hindre konfliktrar. Dersom fleire eldre vel å bruke *digital gravferdsmelding* til å gi erklæring om kven som skal sørge for gravferda (f.eks. eit barn frå tidlegare ekteskap), vil det bli mindre behov for å ha klare vilkår for å slå fast om ein kjærast i siste livsfase er sambuar.

¹⁹ Stortinget bad 3. februar 2022 regjeringa om å greie ut ei fråvikeleg sambuarlov, sjå vedtak 372, Dokument 8:5 S (2021–2022) og Innst. 121 S (2021–2022). Det er uvisst om dette arbeidet får innverknad på sambuardefinisjonar i ulike lover.

²⁰ Enkelte opplysningar kan vere underlagde teieplikt i Folkeregisteret. Dei kan dermed ikkje utan vidare gjerast tilgjengelege gjennom preutfylling for innbyggjarar som loggar seg på *digital gravferdsmelding*. Opplysning om tidsrom for felles adresse(r) må gå fram av maskinleselege felt for å kunne nyttast til å automatisere kontroll av om tidsvilkåret er oppfylt.

7.4. Departementets forslag

Som grunnlag for seinare arbeid ber departementet høyringsinstansane komme med si vurdering av nytt ledd i gravplassloven § 9 basert på arvelova § 2 tredje ledd og tvangsfullbyrdingslova § 7-13 tredje ledd:

Med ekteskapsliknende samboer i denne bestemmelsen menes en person over 18 år som har hatt samme folkeregistrerte adresse i minst to år med en annen person over 18 år hvis de har levd i et ekteskapsliknende parforhold. Dersom paret har, venter eller har hatt felles barn, regnes vilkåret om ekteskapsliknende parforhold som oppfylt. Personene regnes som samboere selv om de bor fra hverandre for en tid på grunn av utdanning, arbeid, sykdom, institusjonsopphold eller liknende. To personer som ikke kan inngå ekteskap etter ekteskapsloven § 3, regnes ikke som samboere. To personer regnes heller ikke som samboere hvis en av dem er gift eller samboer med en annen.

Departementet legg til grunn at medmorskap inneber at barnet er felles.

Departementet ber høyringsinstansane leggje fram sitt syn på om felles barn, som føreslått her, bør føre til at lengda på sambuarskapet ikkje har noko å seie, alternativt om vilkåret om to år skal reduserast til eitt ved felles barn. Departementet ber høyringsinstansane komme med si vurdering av om definisjonen av sambuar [i arvelova § 2 tredje ledd](#) eller anna lov er betre, og om forslag til vilkår som vil eigne seg for digitalisering.

7.5. Økonomiske og administrative konsekvensar

Klarare kriterium for omgrepet sambuar vil gi meir føreseielege vilkår. Dersom dette fører til færre konfliktrar og gir kommunane klarare haldepunkt ved konfliktløysing, vil forslaget gi administrative innsparingar.

8. Oppheve kravet om melding til politiet før kremering?

8.1. Bakgrunn

I arbeidet med digitaliseringa av livshendinga dødsfall og arv er det identifisert at det lovpålagde varselet om kremasjon til politiet krev manuelle operasjonar hos krematoria og hos politiet. I 2021 var [kremasjonsprosenten](#) 46 prosent. Dette inneber at det i dag går melding til politiet ved om lag halvparten av alle dødsfall.

Politiets informasjonstilfang er endra gjennom blant anna [digital dødsmelding](#) (EDM). Det reiser spørsmålet om det framleis er nødvendig med varselet frå krematoriet etter gravplassloven § 10 tredje ledd. Dersom kravet om varsel kan opphevast, er det ikkje nødvendig å digitalisere denne prosessen som eit ledd i *digital gravferdsmelding*.

8.2. Gjeldande rett

Gravplassloven fastset at politiet skal få melding tre dagar før alle kremasjonar, jf. § 10 tredje og fjerde ledd:

Minst 3 dager før kremasjonen skal finne sted, skal krematoriet varsle politiet på dødsstedet om begjæringen. Fristen omfatter den dag da kremasjonen skal finne sted, men ikke den dag da varsel gis. Lørdag, helligdag og dag som etter lovgivningen er likestilt med helligdag, regnes ikke med i fristen.

Politiet kan kreve kremasjonen utsatt dersom det er grunn til å tro at det vil bli besluttet sakkyndig likundersøkelse i medhold av straffeprosessloven § 228.

Kravet om at politiet skal ha varsel, går tilbake til [likbrenningslova](#) av 1913, der kravet om løyve frå politiet skulle medverke til at det «med sikkerhet kan antages, at vedkommende er død en naturlig død». I [nasjonal straffesaksinstruks](#) frå Riksadvokaten og Politidirektoratet (8. mai 2020) er dette fastsett om kremasjonsvarsel (punkt 6.2.2):²¹

I lokal straffesaksinstruks skal det fastslås hvor politidistriktets kontaktpunkt for mottak av kremasjonsvarsel etter gravferdsloven § 10 fjerde ledd er organisert, og hvilken mailadresse dette kan kontaktes på. Det skal reguleres hvordan kontaktpunktet skal monitorere mailadressen, foreta vurdering av varslene, tilstrekkelig notoritet sikres rundt vurderingene, og rutiner for videre varsling til aktuell etterforskningsenhet og påtalefaglig etterforskningsleder.

I Sverige sørgjer Skatteverket, som er folkeregisterstyresmakt, for å avklare at liket kan kremerast. Etter [begravningslagen kap. 4 § 7](#) dreier dette seg om å avklare om det skal vere ei rettsmedisinsk undersøking, og om politiet har gitt løyve til kremeringa. Politiet skal varslast av legen som utferdar *dødsbeviset* om forhold som tilseier rettsmedisinsk undersøking. Kremasjon kan først skje når det ligg føre stadfesting frå Skatteverket.

I Danmark og Finland har krematoriet ikkje plikt til å varsle politiet før kremasjon.²² I Danmark handlar gravferdsstyresmakta (soknepresten) på grunnlag av dødsattesten frå lege og *dødsanmeldelsen* (avgjerd om kistegravlegging, kremasjon eller oskespreiing) frå dei etterlatne.

8.3. Departementets vurdering

Temaet her er om ein skal oppheve kravet i gravplassloven § 10 tredje ledd om at krematoria skal varsle politiet på dødsstaden minst 3 dagar før kremasjonen skal skje. Konsekvensen av å oppheve kravet er at politiet må få informasjon om eit dødsfall gjennom andre kanalar for å få oppfordring til å vurdere tiltak for å unngå bevisøydelegging.²³ Konsekvensen er vidare at politiet ikkje vil ha motteke informasjon om kva for krematorium som har kista eller ventar på å få inn kista.

²¹ Tilvisinga i sitatet til fjerde ledd er til gjeldande tredje ledd. Det tidlegare første leddet blei oppheva frå 30. desember 2020, sjå Innst. 313 L (2019–2020) på bakgrunn av [Prop. 86 L \(2019–2020\)](#).

²² Etter det vi forstår, blei eit finsk krav om løyve frå politiet før kremasjon oppheva i 1980-åra.

²³ Etter det departementet har forstått, er det svært sjeldan kremasjonar blir stansa eller kister blir gravne opp. Dette kan tale for at politiet sikrar eventuelle prov på andre måtar. Fare for bevisøydelegging er ikkje utenkjeleg ved kistegravferd heller.

Ein føresetnad for eventuelt å oppheve kravet om kremasjonsvarsel er at politiet gjennom blant anna § 10 fjerde ledd, har tilstrekkelege heimlar til å unngå bevisøydelegging gjennom kremasjon. Departementet ber høringsinstansane komme med si vurdering av om gravplassloven § 10 fjerde ledd åleine vil gi politiet tilstrekkeleg grunnlag for å unngå bevisøydelegging.

§ 10 fjerde ledd gir politiet rett til å krevje kremasjonen utsett. Pliktsubjektet er krematoriet. For å kunne gi ein slik ordre må politiet vite kven dei skal kontakte utanom dei situasjonane der politiet sjølv har bestilt bæreheintinga. Helsetenesta der døden skjedde, vil gi opplysningar om kven kista med den avlidne er levert til, normalt eit gravferdsbyrå eller langt sjeldnare ein etterlaten.²⁴

Kista kan vere i bærerom/kjølerom eigd av kommunal eller statleg helseinstitusjon eller av gravplasstyresmakta.²⁵ Nokre få gravferdsbyrå har egne bære-/kjølerom. Endeleg kan kista vere kommen kjølerommet på krematoriet. Opplysningar om kvar kista er, vil liggje i fagsystemet til den enkelte gravplasstyresmakta eller krematoriet.²⁶ Gravferdsbyrå som hjelper dei etterlatne eller kommunen, vil også ha informasjon om kista. Departementet går ut frå at informasjon som aktualiserer bruk av § 10 fjerde ledd, vil komme opp tidleg etter dødsfallet, jf. at legar har plikt til å melde om unaturlege dødsfall etter [helsepersonellova § 36 tredje ledd](#). Departementet går vidare ut frå at det ikkje vil vere vanskeleg å finne ut kva for eit av [landets 26 krematorium](#) kista er i. Departementet ber høringsinstansane leggje fram si vurdering av desse synsmåtane.

8.4. Departementets forslag

Gravplassloven § 10 tredje ledd blir oppheva. Fjerde til sjette ledd blir tredje til femte ledd.

8.5. Økonomiske og administrative konsekvensar

Oppheving av plikta til å sende kremasjonsvarsel vil vere administrativt forenklande for krematoria og politiet.

²⁴ Sjå også [forskrift om transport, håndtering og emballering av lik samt gravferd](#).

²⁵ Dersom kista ikkje skal gravleggjast i kommunen der den avlidne var busett, vil gravplasstyresmakta i bustadkommunen ikkje nødvendigvis ha informasjon om kista. Dette kan endre seg med *digital gravferdsmelding*.

²⁶ Ein funksjonalitet for å sende stopppordre til alle krematoria i landet knytt til fødselsnummeret eller namnet til den avlidne, reiser spørsmål om blant anna personvern.

Del 2: Andre regelendringar

9. Kommunens rolle ved vesentleg endring av gravplass

9.1. Gjeldande rett

Etter gjeldande rett skal gravplasstyresmakta ha tilslutning frå kommunen for større tiltak eller endringar på gravplassen. Gravplassloven § 4 første ledd lyder:

Anlegg, utvidelse, nedleggelse eller annen vesentlig endring av gravplass og bygninger på gravplass kan ikke skje uten etter tilslutning fra kommunen og med tillatelse fra statsforvalteren. Statsforvalteren kan sette vilkår for tillatelsen.

Regelen gir kommunen – som har finansieringsansvaret etter § 3 – god kontroll med tiltaka gravplasstyresmakta gjer på gravplassen. Der kommunen har overteke oppgåva som gravplasstyresmakt etter gravplassloven § 23 andre ledd, fell kravet om tilslutning frå kommunen bort, for gravplassloven regulerer ikkje saksbehandlninga internt i kommunane.

Det følgjer av gravplassforskriften § 2 at helsefagleg styresmakt i kommunen skal få høve til å uttale seg om planen for gravplassen før det blir gjort vedtak. Dette omfattar også saker om vesentlege endringar, men stiller ikkje krav om aktiv tilslutning. Det er tilstrekkeleg at helsefagleg styresmakt i kommunen får høve til å uttale seg.

9.2. Departementets vurdering

Kommunen har gjennom finansieringsansvaret etter § 3 styring med aktivitetsnivået hos gravplasstyresmakta. For å oppfylle kravet i § 2 om «en eller flere gravplasser av slik størrelse at det til enhver tid er ledige graver for minst 3 pst av kommunens befolkning», vil kommunen ønskje å vite om nedleggingar av gravplassar.

Som planstyresmakt har kommunen interesse av å gi tilslutning til anlegg og utvidingar av gravplassar. Det vil normalt også vere nødvendig med regulering etter plan- og bygningslova. Kommunen er også bygningsstyresmakt, og enkelte tiltak på gravplassane kan krevje byggjeløyve.

Departementet ber høyringsinstansane komme med sitt syn på om kommunen normalt ser behov for å meine noko om andre endringar på gravplassane enn anlegg, utvidingar og nedleggingar. Dei fleste godkjenningssakene hos Statsforvaltaren i Vestfold og Telemark om såkalla «vesentleg endring» som krev kommunal tilslutning, dreier seg likevel ikkje om dei tre sakstypene. Statsforvaltaren opplyser at dei fleste godkjenningane dei gir etter gravplassloven § 4, er vesentleg endring innanfor eksisterande gravplassar, typisk namna minnelund, endring av gjerde eller felling av tre.

For å forenkle saksbehandlninga føreslår departementet å oppheve kravet om at vesentleg endring av gravplass og vesentleg endring av bygningar på gravplass krev tilslutning frå kommunen. Større tiltak som anlegg (ny gravplass), utviding og nedlegging vil framleis krevje tilslutning frå kommunen.

9.3. Departementets forslag

Gravplassloven § 4 første ledd skal lyde:

Anlegg, utvidelse *eller nedleggelse* av gravplass og bygninger på gravplass kan ikke skje uten etter tilslutning fra kommunen og med tillatelse fra statsforvalteren. *Annen vesentlig endring av gravplass og bygninger på gravplass kan ikke skje uten etter tillatelse fra statsforvalteren.* Statsforvalteren kan sette vilkår for tillatelsen.

9.4. Økonomiske og administrative konsekvensar

Endringa vil vere administrativt forenklande ved at kommunen ikkje treng uttale seg ved vesentlege endringar. Det vil forenkle i saksbehandlinga hos dei kyrkjelege fellesråda og statsforvaltaren.

10. Kven som fremjar budsjettforslag

10.1. Gjeldande rett

Det følgjer av gravplassloven § 23 andre ledd at lokal gravplastyresmakt er «organet som etter Kirkemøtets beslutning opptre på soknets vegne i saker som gjelder drift og forvaltning av gravplasser», jf. [Innst. 208 L \(2019–2020\) punkt 12.2](#). Etter § 3 andre ledd finansierer kommunen «utgifter til anlegg, drift og forvaltning av gravplasser». Etter same ledd skal soknet fremje budsjettforslag for kommunen som grunnlag for det kommunale tilskotet.

10.2. Departementets vurdering

I det store fleirtalet av norske kommunar vil det kyrkjelege fellesrådet etter hovudregelen i gravplassloven § 23 første ledd fremje budsjettforslag etter § 3 andre ledd. Der kommunen etter gravplassloven § 23 har overteke ansvaret, blir § 3 andre ledd ikkje heilt treffande.²⁷ Det kyrkjelege fellesrådet skal i desse (for tida fem) kommunane ikkje fremje noko budsjettforslag for kommunen. For at ordlyden skal reflektere oppgåvefordelinga § 23 opnar for, føreslår departementet å endre § 3 andre ledd.

10.3. Departementets forslag

Gravplassloven § 3 andre ledd skal lyde:

Utgifter til anlegg, drift og forvaltning av gravplasser utredes av *kommunen*. *Soknet fremmer budsjettforslag for kommunen så fremt statsforvalteren ikke har fastsatt at ansvaret som lokal gravplassmyndighet etter loven skal ligge til kommunen.* Etter avtale med soknet kan kommunen yte tjenester i stedet for å gi tilskudd.

²⁷ Disse kommunane har fått overført oppgåva etter vedtak etter gravplassloven § 23 andre ledd: Gjesdal, Modum, Vennesla, Sandefjord og Bærum. Sjå oversikta i note to i <https://www.ssb.no/offentlig-sektor/kommunale-finanser/statistikk/kyrkjelege-fellesrad-rekneskap> over kommunar som har overteke ansvaret eller driftsoppgåvene.

10.4. Økonomiske og administrative konsekvensar

Endringa vil ikkje ha økonomiske eller administrative konsekvensar.

11. Fristen for å gjennomføre kremering

11.1. Gjeldande rett

Kistegravlegging eller kremasjon skal skje seinast 10 yrkedagar etter dødsfallet, jf. gravplassloven §§ 10 og 12. Laurdag blir ikkje rekna som yrkedag, jf. gravplassforskriften § 12 første ledd. Etter regelverket må altså seremonien ved kremasjon skje i tide til at krematoriet rekk å kremere innan fristen. Er det langt til krematoriet, må seremonien skje tidlegare. Fristane kan fråvikast etter § 13 i fire tilfelle:

- a) Når gravplastyresmaktene finn at tungtvegande grunnar taler for det. Dette dreier seg ofte om kortvarig utsetjing fordi gravferdsseremonien vanskeleg kunne skje innan fristen
- b) Når det er vedteke sakkyndig likundersøking
- c) Ved obduksjon
- d) Når liket skal brukast i undervisning eller forskning

Avgjerda til gravplastyresmaktene etter § 13 kan ikkje påklagast.

11.2. Departementets vurdering

Kremasjonsfristen på 10 yrkedagar er kortare enn i Sverige (1 måned) og lengre enn i [Danmark](#) (8 dagar). I Finland skal kremasjon skje «utan onödigt dröjsmål».

Fristane i gravplassloven fungerer i store trekk godt, men for nokre krematorium inneber fristen at omnen må varmast opp for éin eller eit fåtal kremasjonar. Det gir monaleg reduksjon i energibruk og utslepp å kunne kremere på ettervarmen frå førre kiste. For å leggje til rette for dette bør fristreglane lempast noko, blant anna av omsyn til krematorium som ikkje er i drift kvar dag. Dette er typisk krematorium med få kremasjonar per år, i hovudsak krematorium som ikkje har reinselinje, og som etter forureiningsforskriften kapittel 10 berre kan gjennomføre færre enn 200 kremasjonar per år.

Departementet føreslår ein justert fristregel som skil mellom når kista skal leverast til krematoriet, og når kremasjonen skal ha skjedd. Føresetnaden er at gravplastyresmakta eller krematoriet kan oppbevare kista i kjølerom og det elles er forsvarleg å utsetje kremasjonen. Målet med endringa er å spare ressursar til oppvarming av kremasjonsomn. Endringa vil dessutan medverke til at det vil gjelde same rammer for gjennomføring av gravferdsseremonien ved kistegravlegging og kremasjon: kista skal senkast innan 10 yrkedagar eller leverast til krematorium innan 10 yrkedagar. Det blir då ikkje lenger stilt krav om at kremasjonen skal skje innan same frist om kistesendinga.

Departementet ber også høyringsinstansane leggje fram sitt syn på om det bør gjelde ein absolutt siste kremasjonsfrist på 15 yrkedagar etter dødsfallet.

11.3. Departementets forslag

Gravplassloven § 10 første ledd skal lyde:

Kremasjon skal skje i godkjent *krematorium*. *Kisten skal leveres til kremering* senest 10 virkedager etter dødsfallet. [*Kremasjon skal skje senest 15 virkedager etter dødsfallet.*]

11.4. Økonomiske og administrative konsekvensar

Å utsetje enkelte kremasjonar på små krematorium vil spare ressursar til oppvarming av kremasjonsomn. Det kan gi lågare utslepp. Det kan òg føre til innsparingar i arbeidstid dersom kremasjonar som elles skjer på ulike dagar, kan samlast på éin arbeidsdag.

12. Gravminne når lekam er donert til undervisning og forskning

12.1. Gjeldande rett

Gravplassforskriften § 21 første ledd opnar for at det i nokre få situasjonar kan setjast opp namn på gravminne og tilsvarande utan at leivningar (kiste eller urne) blir gravlagde der: «[p]ersoner som er omkommet på havet, i krig eller liknende, og som ikke er gravlagt på gravplass...». I andre situasjonar kan det ikkje setjast opp namn utan leivningar.

12.2. Departementets vurdering

Donasjon av lik til undervisning og forskning har samfunnsverdi. Dette er regulert nærmare i kapittel 3 i lov 7. mai 2018 nr. 26 om obduksjon og overlating av lik til undervisning og forskning (obduksjonslova). På grunn av avgrensingane i gravplassforskrifta § 21 første ledd kan det i slike situasjonar gå lang tid før det kan setjast opp namn på eit gravminne. Dette kan vere uheldig for sorgprosessen til dei etterlatne etter avlidne som har donert lekamen sin til undervisning og forskning. Dette kan medverke til at færre lekamar blir donerte til undervisning og forskning.

Departementet ser at det kan vere ein viss risiko for at ein lekam som er donert til undervisning og forskning, likevel ikkje blir gravlagd som planlagt, for eksempel fordi den som sørgjer for gravferda endrar avgjerda si om val av gravferdsform. Denne risikoen er etter departementets vurdering avgrensa. Samla sett vil det venteleg vere til beste for sorgprosessen og for måloppnåinga etter obduksjonslova kapittel 3 at det blir opna for at namn på avlidne som har donert lekamen sin til undervisning og forskning, kan setjast opp på gravminne.

Departementet føreslår samtidig å slå fast at namn i situasjonar som er regulerte av gravplassforskriften § 21 første ledd andre punktum, kan setjast opp på urnevegg.

12.3. Departementets forslag

Gravplassforskriften § 21 første ledd andre og ny tredje setning skal lyde:

Personer som er omkommet på havet, i krig eller liknende, og som ikke er gravlagt på gravplass, kan likevel få navnet satt på eksisterende eller nytt gravminne eller på minnesmerke ved navnet minnelund *eller urnevegg* hvor dette er anlagt. *Det samme gjelder i påvente av gravlegging av avdøde hvor liket er donert til undervisning og forskning.*

12.4. Økonomiske og administrative konsekvensar

Forskriftsendringa vil venteleg ha svært avgrensa økonomiske og administrative konsekvensar. Om fleire donerer lekamen sin til undervisning og forskning, vil det kunne gi betre høve til å utdanne helsepersonell og oppnå ny medisinsk innsikt.